

ב"ה מתורת החסידות - שם משמאל סידרה ב'

שם

חנוכה

משמאל

שם תנועה 1

שם תנועה

תנועה

כשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים וכו'. ידוע דשמן הוא חכמה והם טמאו אף החכמה בישראל, ולזה היו צריכין לפך שהי' חתום בחותמו של כהן גדול שהוא צינור להשפיע ממעלה וצינור הוא אותיות רצון לעורר הרצון העליון על ישראל שהוא למעלה מהטעם, ולכך נתעורר אצל ישראל ג"כ רצון למעלה מהחכמה, ובוה הכח התגברו על היוונים, כי לאו"ה אין כח זה, ולכך הקטן שבישראל מוסר נפשו על קדושת השם, ואו"ה אינם מצויין על קדושת השם כי אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו וישראל הם חבל נחלתו עדב אחסנתי למעלה מהטעם ע"כ בכחם למסור נפשם על קדושת השם, ואו"ה אינם בכלל בסוג זה. וזה נשאר לדורי דורות שע"י אור נ"ח האדם מעורר למעלה מהשכל ולמעלה מהזמן, ואמר הרבי זללה"ה מלובלין על מסור אחד בשעה שהדליק נ"ח, שאז נשמתו מאירה בשמים:

בש"ס יומא (כ"ט.) אמר רב אסי למה נמשלה אסתר לשחר לומר לך מה שחר סוף כל הלילה אף אסתר סוף כל הנסים, והא איכא חנוכה, ניתנה לכתוב קאמרינן. משמע דשניהם סוף כל הנסים אלא שזה מהניתנין לכתוב וזה מאלה שלא ניתנו לכתוב: ונראה דסוף של דבר הוא כולל כל אשר לפניו, וע"כ נס אסתר כולל תורה שבכתב, ונס חנוכה כולל תורה שבע"פ, ובאסתר מפורש (שבת פ"ח.) דהדר קבלוה בימי אשורוש שנאמר קימו וקבלו וגו'. ובחנוכה י"ל דהנה שתי מצוות תקנו בחנוכה, נרות והלל והודאה, וכבר הגדנו בשם כ"ק אבי אדומ"ר זללה"ה דנרות מתיחסת המצוה לעין, וע"כ תקנו ברכות על הראי', והלל והודאה הוא בפה, עכ"ד הצריך לענינו. והנה לישנא הוא קולמוסא דלבא, וי"ל שהם לעומת יראה ואהבה, יראה היא אותיות ראי' מתיחסת לעינים, ואהבה היא בלב, ע"כ שני סוגי המצוות שבחנוכה שבעינים ושבלב הם כוללים כל תרי"ג המצוות שכולן נכללין ביראה ואהבה, והם מצוות לא תעשה מתיחסות ליראה, ומצוות עשה מתיחסות לאהבה:

ונראה עוד לומר שהם מתקנים הפגם מכל השנה שפגמו בלא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם שהם כוללים כל תרי"ג המצוות: והנה הא דהדר קבלוה עליהם בימי אשורוש פירש"י מאהבת הנס, כי בשעת מ"ת כפה עליהם ההר כגיגית, והיינו להראותם שמצוות התורה הן מחויבי המציאות ואינן דבר התלוי בבחירה, וזהו מצד נותן התורה, אבל הי' נדרש שיהי' גם מצד המקבל, היינו שישראל יהי' נמשכים אחר התורה מעצמם ג"כ ולא מצד הכפי' לבד, ע"כ היתה סיבה מהשי"ת כל ענין המגילה כדי שיקבלו עליהם מאהבת הנס. וכן הי' כל ענין צרות היוונים והגאולה מהן הכל היתה סיבה שיקבלו עליהם תורה שבע"פ מאהבת הנס, וכך נשאר לדורות בזמנ"ז הוא זמן קבלה בעסק תורה שבע"פ באהבה רבה:

שם תנועה

כהא דמקשים המפרשים זללה"ה דטומאה דחוי' בציבור ומה צורך הי' בהנס, י"ל עפ"י מה שהגיד כ"ק אבי אדמו"ר זללה"ה דשלש המלכויות בבל מדי' יון בטומאה הן לעומת אברהם יצחק יעקב בקדושה, עכ"ד. א"כ יון הוא לעומת יעקב, וכן בדין שיעקב הוא אמת כמ"ש (מיכה ז') תתן אמת ליעקב.

ויון הוא מלשון הטעאה ושקר כמ"ש (יחזקאל י"ח) ואיש לא יונה, והנה כשנדקדק בכתוב לא נמצא מפורש לשון טהרה אלא מיעקב ואילך כמ"ש (בראשית ל"ה) והטהרו והחליפו שמלותיכם, וכן כתיב (שם מ"ט) האספו ובמדרש (פ' צ"ח) פירשו הטהרו ויאספו וגו' ויטהרו, והיינו דלשון טהרה היא סילוק הטומאה או הפחיתות, וזוהי רבותא יותר מאשר לא התחילה בו הטומאה, ויש רמז בזה בדבריהם ז"ל (יומא כ"ב.) שאני מיגנא ממיקם, ובכלל הוא לעשות מחול קודש, ואפי' דברים גשמיים תהי' בהם קדושה יתירה, וזהו שמטהר הגשמיות. וזה הי' כחו של יעקב מבריו מן הקצה אל הקצה, וע"כ לא מצינו

אכילת קדשים אפי' באברהם ויצחק אלא ביעקב כמ"ש (בראשית מ"ו) ויזבח זבחים לאלקי אביו יצחק, כי אכילת קדשים צריכה להיות בתכלית הקדושה ובכוונה יתירה, כידוע מ"ש הארז"ל ביוחנן כה"ג ששימש בכהונה גדולה שמונים שנה ואח"כ נעשה צדוקי שזה בא לו מאכילת קדשים בלי כוונה, וע"כ ע"י ניצוח היונים שהיו היפוך מדת יעקב אע"ה כנ"ל, זכו או להארה יתירה מיעקב, וע"כ זכו להתפשטות גבול הקדושה אף במקום החיצונים כנ"ל במאמר הקודם, והוא ענין טהרת הגשמיות כנ"ל, וע"כ נעשה הנס בטהרת השמן למגורה, להורות שזכו לענין הטהרה, וע"כ לא הסתפקו בדין טומאה דחוי' בציבור, שאף שדחוי' מ"מ חסרה הטהרה וכבש"ס פסחים (פ"ד.) בדין פסח הבא בטומאה שאין בו משום שבירת עצם דפסח פסול הוא:

ויש לימוד בזה לדורות שבחנוכה הוא זמן לקבל כל אדם על עצמו טהרת הגשמיות, ודי לחכימא:

שנה זכור

6

ליל ד'

בתקוני זוהר (תיקון י"ג) דחנוכה הוא בהוד
 מלשון הודאה, וע"כ תקנו להודות
 ולהלל. ויש להתבונן הלא ישראל מלומדים
 בנסים, ועשרה נסים נעשו בכל יום במקדש,
 ואפי' בגבולין ההולך למוד את גורנו וכו'
 ברוך השולח ברכה בכרי הזה, כבש"ס ב"מ
 (מ"ב). וזה דבר ברור, שהרי מברכין בשם
 ומלכות כמ"ש הריטב"א. ומהי הרבותא כ"כ
 שמפך אחד הדליקו שמונה ימים, ועוד שכל
 10 הימים טובים הם מחמת הנסים שנעשו
 לישראל בימים ההם, ולמה אינם בהוד אלא
 חנוכה לבד.

ונראה דבזמן שליטת היוונים לא היו ישראל
 במעלה העליונה ותיכף אחר שמעון
 הצדיק, והיתכן שהרהיבו היוונים עון בנפשם
 לבטל מעלת ישראל מה שפעלו האבות
 הקדושים ומרע"ה וכל קדושי ישראל מאז עד
 ימיהם, ולא עוד אלא שגזרו עליהם לכתוב על
 קרן השור שאין להם חלק באלקי ישראל, ולא
 20 למדו מוסר מהראשונים שעמדו נגד ישראל
 בלק בלעם והמנו וכדומה. אך כ"ז הי' להם
 מחמת מדתם מדת העזות והחוצפה, וכמו
 כלבין דחציפין אף שכלב! הוא החלש שבחיות
 מ"מ העזות והחוצפה שבו משיאות אותו
 לנבח על העובר עליו אף שהוא גבור ממנו
 ובידו לרדהו במקל חובלים, כך הי' ענין
 היוונים, ובאמת שהיא מדה רעה מאד, כי
 האדם נברא עם שכל ודעת לחשוב מחשבות,
 והחצוף הוא למעלה משום חשבון ויציאה
 30 מגדר האנושי, ואמרו ז"ל (סנהדרין ק"ה).
 חוצפא מלכותא בלא תגא:

אך כל מדה רעה באשר היא בכלל ברייתו
 של עולם אי אפשר שתהי' רעה עד
 התכלית שלא תהי' ביכולת להסתעף ממנה
 גם טובה בסוד (איוב י"ד) מי יתן טהור
 מטמא לא אחד. וכן נמי מדת העזות של
 היונים נסתעף ממנה ג"כ דבר טוב. והיינו
 כי זה שהרהיבו החשמונאים עון בנפשם
 לעמוד נגד מחנה היונים שהיו כמוהם אלפים
 אלפים עם רב כחול הים גבורי החיל מזוינים
 30 בכל כלי מלחמה ומלומדים בכל סדר ומשטרי
 מלחמה, והיתכן שקומץ אנשים יקראו מלחמה
 וחרב שלופה על כל ההמון הזה, אלא מחמת
 שהיונים ועזותם וחוצפתם שעברו כל חוק
 וגבול שלטו או בעולם, הכניסו בכל אדם
 מדת העזות וחוצפה להרהיב נער בוקן, נקלה
 בנכבד, ומזה נסתעף נמי שיעמדו חלשים
 נגד גבורים וכמו הני כלבין דחציפין כנ"ל
 אף שהם חלשים שבחיות. והחשמונאים
 40 השתמשו במדה זו שהיתה מרחפת בעולם
 והכניסו לקדושה, לקרוא מלחמת הדת
 חלשים נגד גבורים ומעטים נגד מרובים.
 וא"כ ממכה זו עצמה שהיתה שולטת או

קליטה רעה זו בעולם, נסתעפה ישועה לישראל
 וכענין מ"ש (ירמי' ל') וממכותיך ארפאך,
 היינו שממכה עצמה נצמחת רפואה, ובשביל
 זה נתוספה מדה רעה זו על חשבון וגבול
 הקדושה, שהרי היתה משמשת לקדושה, וע"כ
 אינו דומה גם ניצוח היונים לאינך נסים
 שהיו לישראל תמיד שהם היו בגבול הקדושה
 לבר, אבל גם זה הי' התפשטות הקדושה אף
 בגבול החיצונים, וע"כ תקנו נמי מצות נ"ח
 10 על פתח ביתו מבחוץ להאיר הארת קדושה
 ברה"ר עלמא דפרודא, להורות שלא בלבד
 שנסתלק החושך ממקום הקדושה, אלא שנהפך
 החושך אף בגבול החיצונים לאור, וע"כ
 נוהגת מצוה זו גם בחו"ל ובגלות:

ובזה יש לפרש מה שאנו אומרים והדליקו
 נרות בחצרות קדשך, שלכאורה אינו
 מובן, שהרי ההדלקה היתה בהיכל, וידוע
 בזוה"ק שג' דרגין הם חצר, בית, היכל, גם
 יש כאן שאלה שאיננו נזכר כלל הגם של פך
 השמן שהי' בנרות המנורה. ולפי דרכנו י"ל
 20 דהא דקבעום ועשאום ימים טובים בהלל
 והודאה הפירוש קבעום הוא בנרות ע"ש הגם
 שנעשה בנרות, והלל והודאה הוא על ניצוח
 היונים, וע"כ בהודאה שבאה על ניצוח
 המלחמה אין ענין להזכיר גם הנרות, שעל
 גם נרות המנורה נעשה זכר מיוחד הוא נרות
 חנוכה, והפירוש והדליקו נרות בחצרות קדשך
 לאו על גם פך השמן קאי אלא על התפשטות
 הקדושה עד שהנרות שמבפנים האירו גם
 30 לחצר, כענין שכתוב (יחזקאל י') והחצר
 מלאה את נוגה כבוד ה', וכענין אמרם ז"ל
 ממקום בהמ"ק אורה יוצאה לעולם, כי כמו
 שנסתלק הגבול ונתפשט אף לחוץ, מכ"ש
 שנסתלק הגבול המגביל את ההיכל עד שלא
 הי' חוצץ מלהאיר גם לחצר:

ולפי האמור יובן הא דחנוכה הוא בהוד
 והודאה יותר מכל הזמנים שאירעו
 בהם נסים לישראל, עפ"י פירשי (בראשית
 כ"ט ל"ה) בהא שאמרה לאה הפעם אודה את
 ה' בשביל שנטלתי יותר מחלקי, כן נמי בנס
 40 חנוכה שישראל נטלו יותר מחלקם שהוא חלק
 הקדושה אלא גם מגבול החיצונים וממדתם
 שנהפך לקדושה, על זה בא לשון הודאה:

וממוצא הדברים שבימי חנוכה ביכולת
 אדם להרהיב עון בנפשו לגשת אל
 הקודש ולקבל עליו מהיום והלאה סדר קדושה
 והבדלה יותר מכפי מצבו ומכפי הראוי לו,
 ונפשו תדרוך עון ברגש קודש כאחד מבני
 עלי, השי"ת יטע בלבבנו אהבת תורה ויראת
 שמים, אמן: